

LTO-inbreng rondetafelgesprek in de Tweede Kamer over het Comprehensive Economic and Trade Agreement (CETA) op 6 november 2019

LTO Nederland steunt handelsakkoorden. Nederland heeft, als klein land met een open economie, veel belang bij internationale handel. Van iedere vijf boeren en tuinders bestaan er zeker drie nog met dank aan de export. Zonder export zou een gemiddeld Nederlands land- en tuinbouwbedrijf maar een derde van zijn omvang kunnen behouden en daarmee bedrijfseconomisch niet meer levensvatbaar zijn. Maar in elk handelsverdrag zijn er offensieve en defensieve belangen. Die belangen zijn daarom divers en moeten tijdig en goed in kaart te gebracht worden en behartigd door de onderhandelaars van de Europese Unie.

Samenvatting LTO-standpunt over CETA (zie voor achtergrondinformatie de bijlagen).

LTO steunt CETA, omdat:

- **Er liggen kansen voor de export van land- en tuinbouwproducten, o.a. tuinbouw en zuivel**
- **De EU en Canada zijn goede zakenpartners en dat is belangrijk in het huidige gure handelsklimaat met voortdurende handelsoorlogen.**
- **EU en Canada zijn óók partners als het gaat om hoge productiestandaarden die rekening houden met consumenteneisen aan de bescherming van klimaat en milieu.**
- **Een 'nee' van de Nederlandse politiek zou een slecht signaal geven naar andere handelspartners van de EU. Een akkoord sluiten met de EU lijkt zo onmogelijk te worden. Dit zou slecht zijn voor de afzet van Nederlandse land- en tuinbouwproducten. Boeren en tuinders zijn voor een belangrijk deel van hun inkomen afhankelijk van de export.**

Bovendien:

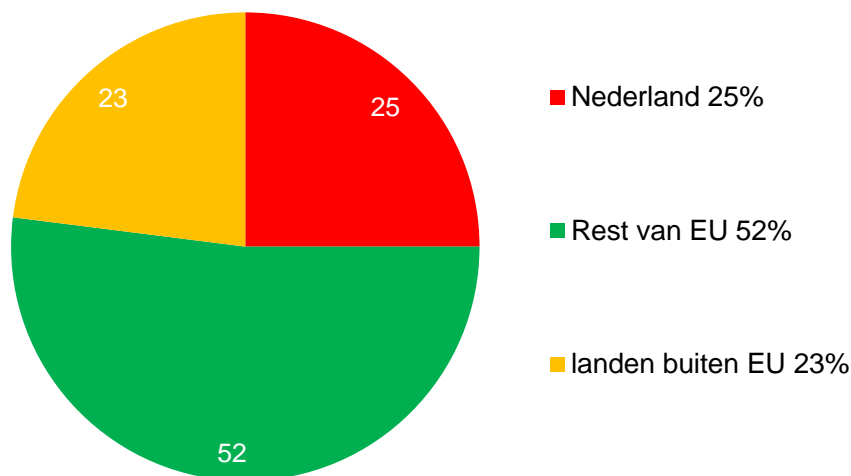
- Sinds het verdrag van kracht geworden is (21 september 2017) is de Nederlandse en Europese export naar Canada toegenomen. Er wordt nu varkensvlees en kalfsvlees naar Canada geëxporteerd. Er komt tot nu toe nauwelijks vlees uit Canada binnen.
- De Canadese producten moeten voldoen aan EU-kwaliteitsstandaarden, zoals voor voedselveiligheid (geen chloridebehandeling van karkassen), genetische modificatie, hormoon-vrij en ractopamine-vrij rundvlees en varkensvlees, en etikettering.
- Voor het bekritiseerde ISDS is mede op initiatief van Nederland een alternatief dispuutmechanisme afgesproken, namelijk het *Investment Court System*.
- CETA voldoet aan de eisen aan internationale handelsakkoorden zoals vastgesteld door de SER (zie ook bijlage 5).

Bijlage 1: Nederlandse land- en tuinbouw en de internationale markten

De netto bijdrage van de land- en tuinbouw aan het Nederlands handelsoverschot bedraagt bijna € 30 miljard. De bruto exportwaarde bedroeg in 2018 € 90,3 miljard tegen € 61,4 miljard aan import. Dit is exclusief de landbouw-gerelateerde export die in 2018 € 9,2 miljard bedroeg (*bron: De Nederlandse landbouwexport 2018 in breder perspectief, Wageningen Economic Research, januari 2019*). De Nederlandse agrosector is dus zeer exportgericht.

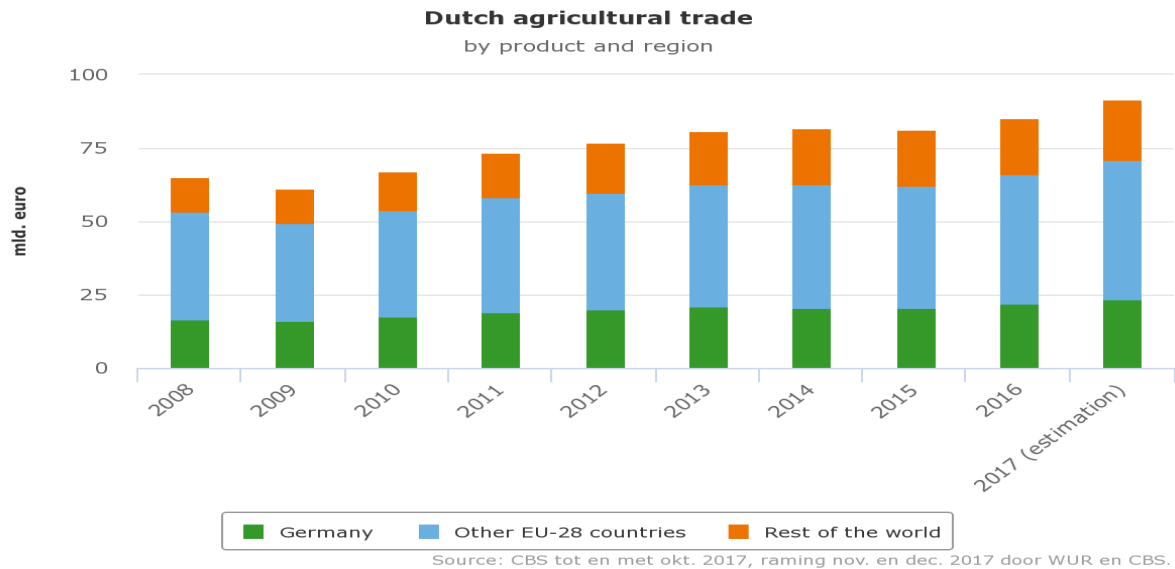
Vertaald naar boeren en tuinders: van iedere euro wordt 25 cent verdiend in Nederland, 52 cent in de rest van de EU en 23 cent buiten de EU (zie onderstaande figuur).

Afzet van Nederlandse land- en tuinbouwproducten in 2018. Bron: Wageningen Economic Research, januari 2019.

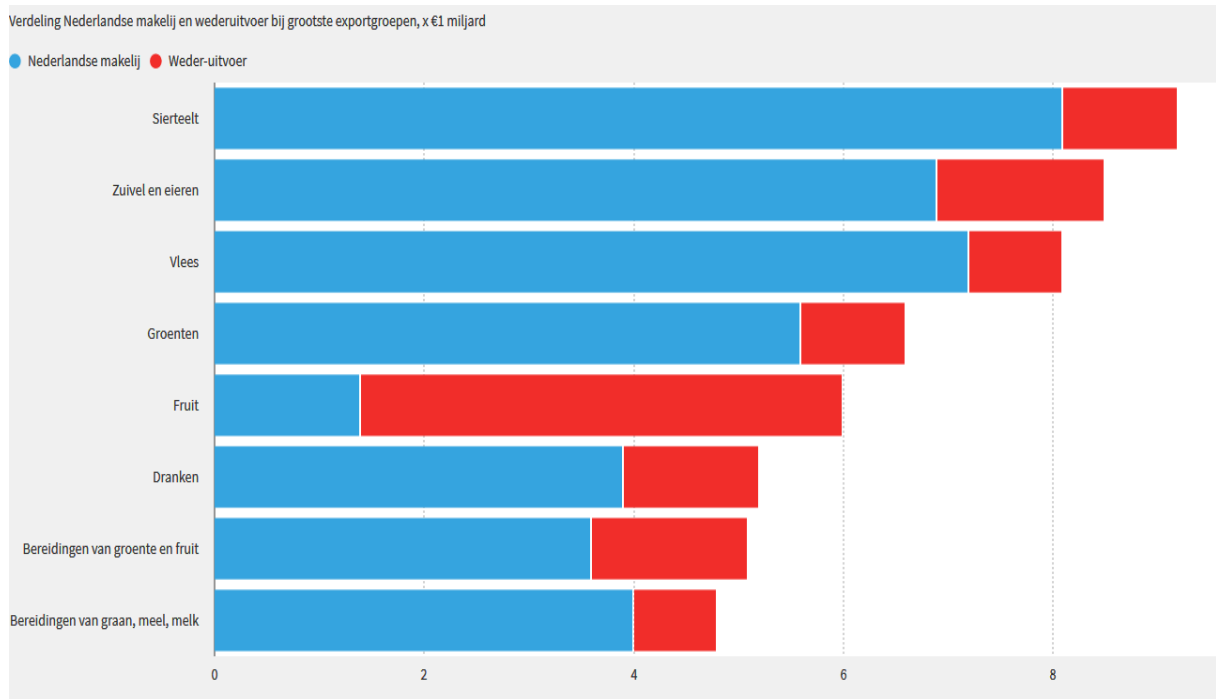

Van de € 90,3 miljard exportwaarde is € 65,4 miljard van Nederlandse makelij. Landen buiten de Europese Unie waren in 2018 goed voor 23% van de exportwaarde. Behoud van deze markten is dus belangrijk voor vrijwel alle Nederlandse land- en tuinbouwsectoren. We kunnen niet zonder handel. Een groot deel van de economische groei (consumptie) komt ook van buiten Europa. Daarbij komt dat de WTO-onderhandelingen stilliggen. Goede EU-handelsakkoorden zijn dus in het belang van de Nederlandse land- en tuinbouw.

Figuur: ontwikkeling van de Nederlandse land- en tuinbouwexport (2008-2017). Bron: Wageningen Economic Research.

Figuur: exportwaarde inclusief weder-uitvoer per agrarische sector in 2017. Bron: Wageningen Economic Research.

De EU sloot niet alleen akkoorden met Canada (CETA), maar ook met landen als Zuid Korea, Japan (JEFTA), Mexico, Singapore en Vietnam. Er zijn al zo'n 40 EU-handelsakkoorden van kracht.

Een goed handelsakkoord houdt rekening met de verschillende belangen. Binnen handelsakkoorden worden kwetsbare sectoren beschermd en daarom niet volledig vrijgegeven voor handel door middel van contingenten en 'safeguards'. Zo blijft de EU-markt tot op zekere hoogte beschermd tegen aanbod van producten uit landen die minder duurzaam en goedkoper kunnen produceren. CETA is een goed handelsakkoord want er zijn safeguards ingebouwd.

In het geval van CETA ziet LTO exportkansen voor de melkveehouderij en tuinbouw. Zo krijgt de zuivel er 17.400 ton kaascontingent bij. Nederland exporteert al jaarlijks 1 miljoen kg paprika naar Canada en nog 1 miljoen kg andere groenten. Er is bijvoorbeeld ook export van sierteeltproducten naar Canada.

LTO ziet wel mogelijke problemen met de Canadese export van rundvlees en varkensvlees. Daarom zijn voor beide contingenten afgesproken (zie bijlage). Ook zijn afspraken gemaakt over de standaarden. Zo moet het Canadese vlees 'hormoon-vrij' zijn. De Europese Commissie geeft aan dat er gecontroleerd wordt op de standaarden. Er is wel discussie over dierenwelzijn- en milieu/klimaateisen. Op dit moment, drie jaar na de totstandkoming van CETA, importeert Nederland echter nauwelijks vlees uit Canada. Nederland exporteert meer vlees naar Canada dan dat er uit dat land wordt geïmporteerd. Zie de bijlage.

Het gewicht van Europa op het internationale toneel neemt geleidelijk af. Canada is een mogelijke partner van Europa om onze hoge kwaliteitsnormen wereldwijd geaccepteerd te krijgen. Dit is in het lange termijnbelang van Nederlandse boeren en tuinders. Doen we niet mee, dan bepalen China en de VS straks het speelveld. Canada is één van de fatsoenlijkste landen waarmee je een handelsverdrag kan afspreken. Als je met Canada al niet kan samenwerken, met wie dan nog wel?

Minister Liliane Ploumen schatte in 2014 dat het handelsakkoord de Nederlandse economie naar verwachting € 0,6 - 1,2 miljard op gaat leveren. Na de VS is Nederland de grootste investeerder in Canada.

Op initiatief van toenmalig minister Ploumen is een nieuw arbitragemechanisme met Canada afgesproken, namelijk het *Investment Court System*. Dit vervangt ISDS.

Bijlage 2: samenvatting CETA-EU handelsakkoord

Hoofdpunten uit het akkoord, die voor Nederland van belang zijn:

- Het verdrag is van kracht sinds september 2017. De nieuwe contingenten worden in vijf jaar stapsgewijs ingevoerd en zijn vanaf 2022 volledig van kracht.
- De EU mag ieder jaar in plaats van 13.741 ton, 29.000 ton kaas tariefvrij naar Canada gaan exporteren. Daarbij komen nog 800 ton WTO-quotum en 1.700 ton industrieel kaas.
- Canada mag 67.950 ton 'hormoon-vrij' en 'chloor-vrij' rundvlees tariefvrij naar de EU gaan exporteren. Dit is 0,9% van de Europese markt (7,2 miljoen ton in 2016). Het contingent was 15.000 ton.
- Canada mag 80.549 ton 'ractopamine-vrij' varkensvlees tariefvrij naar de EU gaan exporteren. Karkas-wassen met chloor is niet toegestaan. De EU-productie bedraagt 24 miljoen ton en de export is 4 miljoen ton. Het Canadese contingent bedraagt derhalve 0,4% van de Europese markt. Het contingent was 6.000 ton.
- Pluimveevlees en eieren blijven volledig buiten het akkoord.
- De import en export van granen en koolzaad tussen EU en Canada wordt volledig geliberaliseerd

De Canadese export moet voldoen aan de EU-kwaliteitseisen als het gaat om 'hormoonvlees', genetische modificatie van gewassen en dieren en etikettering. Rundvlees en varkensvlees moet hormoonvrij en ractopamine-vrij zijn.

EU-dierenwelzijnseisen zijn niet onverkort van toepassing op de Canadese export. Bijvoorbeeld: groepphuisvesting zeugen is EU-wetgeving, maar geldt niet in Canada.

Zie voor meer informatie:

https://ec.europa.eu/trade/policy/in-focus/ceta/ceta-in-your-town/netherlands_en.htm

<http://www.agr.gc.ca/eng/industry-markets-and-trade/international-agri-food-market-intelligence/europe/ceta-for-agri-food-exporters/ceta-faqs/?id=1524060452570>

<https://trade.ec.europa.eu/doclib/press/index.cfm?id=2071>

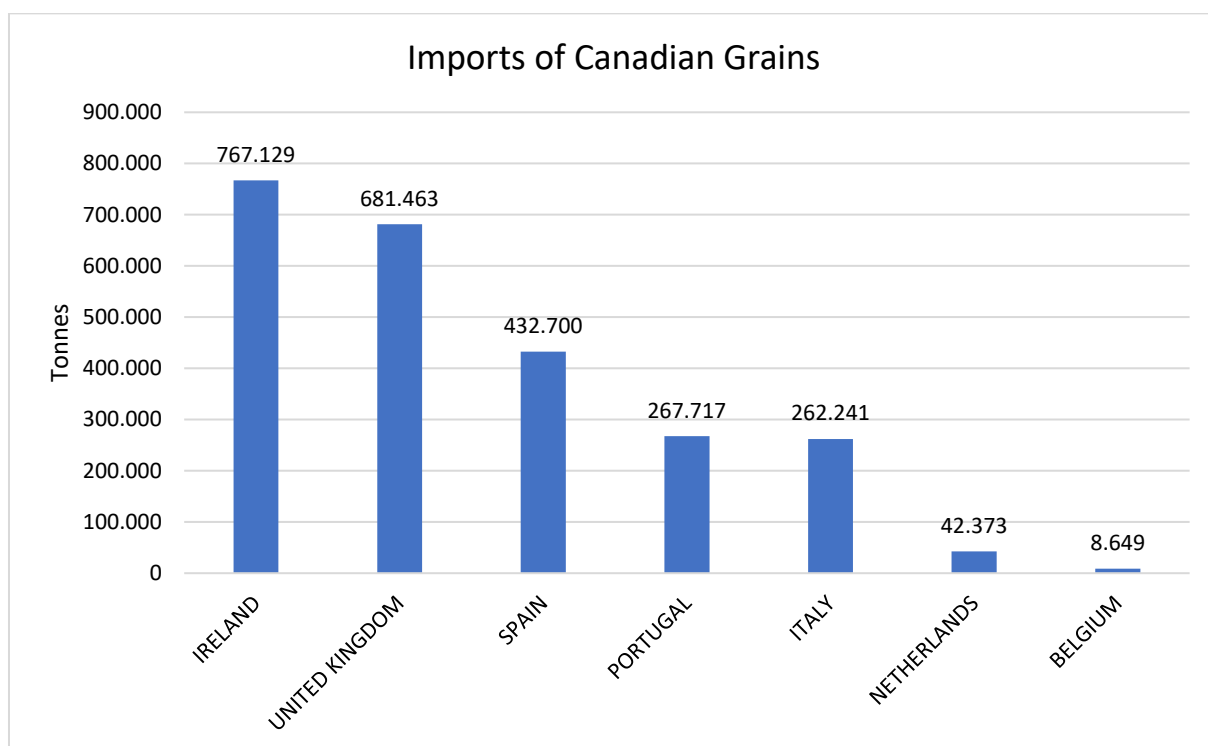
Bijlage 3: import- en exportcijfers Nederland – Canada (bron: CBS, 2018, miljoen euro)

Product	NL Import uit Canada	NL Export naar Canada
Levend vee	2,4	7,3 (voornamelijk fokpaarden)
Rundvlees	2,4	2,7
Pluimveevlees	0	0,2
Broedeieren kippen	0,2	0
Varkensvlees	0	6,5
Dierlijke vetten, restproducten	1,6	0,6
Vis	16,1	16,4
Zuivelproducten m.u.v. kaas	0,3	1,9
Kazen	0	11,4
Rundersperma	7,5	0,2
Bloembollen	0	31,7
Boomkwekerijproducten	0	5,8
Snijbloemen	0	8,3
Loof, bladeren etc voor de sier	3,5	0
Groenten, paddestoelen	5,5	16,5
Aardappelen (bevroren)	0	0,8
Fruit incl bereidingen	35,7 (vooral cranberries)	2,7
Granen	12,2	0
Sojabonen	15,3	0
Zaden hennep, mosterd, koolzaad	6,7	0,7
Zaden, in het bijzonder groente	9,7	39,2
Plantaardige vetten en vetzuren, zonnebloemzaadolie	0,4	2,5
Broodwortel, bataat	12,6	
Mosterdmeel	1,2	
Suikers, iso-glucose, zetmeel	5,7	3,0
Perskoeken, afval zetmeelfabrieken	0,0	1,3
Dranken, vooral bier	1,2	86,5
Totaal		

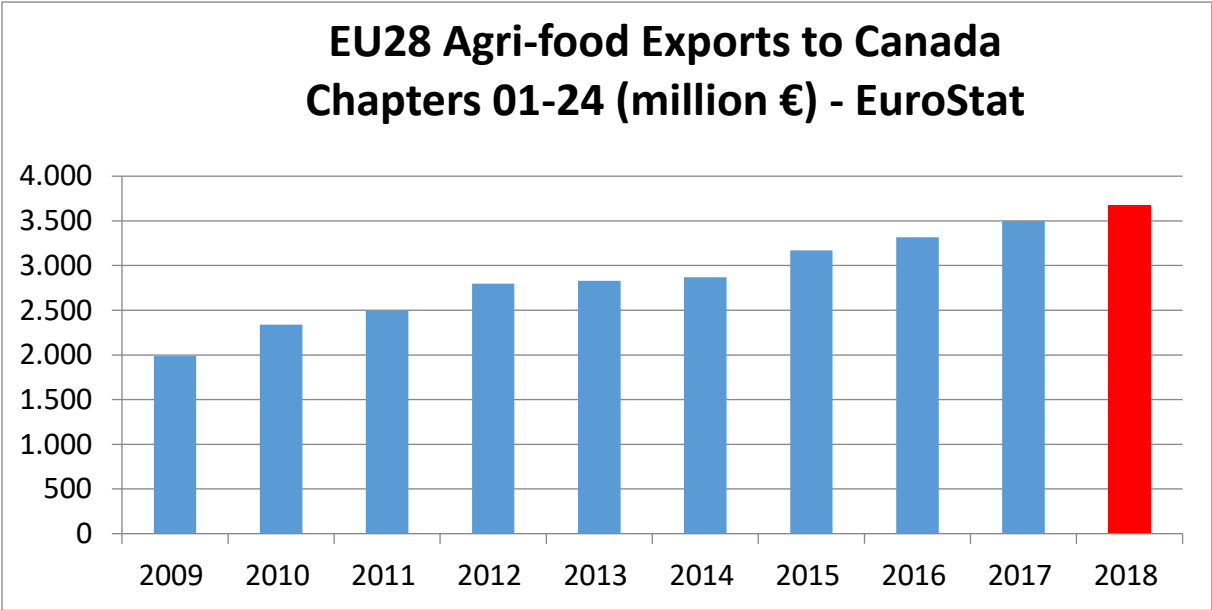
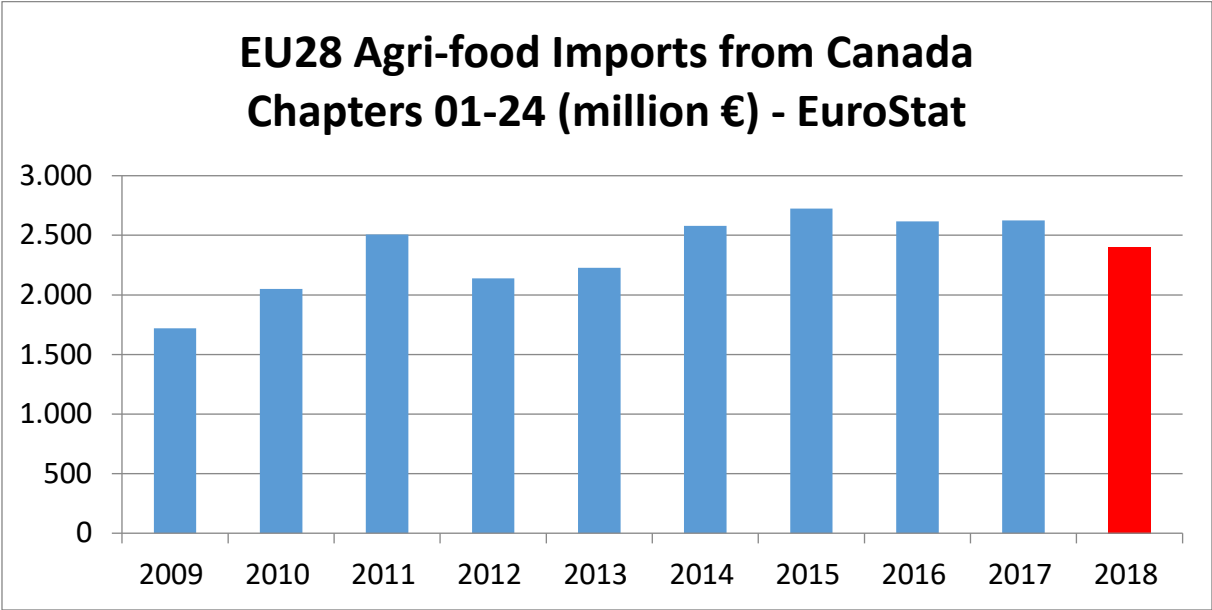
Bron: CBS-statline, <https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/81267ned/table?dl=29443>

Tabel: cijfers over de handel tussen Nederland en Canada (2018, bron: Coceral, miljoen euro)

	Import uit Canada	Export naar Canada
Kunstmest	1,3	30,1
Granen	7,2	0
Oliezaden	15,6	0
Veevoer	0,4	1,1

Bijlage 4: ontwikkeling agri-handel tussen de Europese Unie en Canada, bron: Eurostat

Bijlage 5: SER-uitgangspunten handelsakkoorden

De SER heeft in april 2016 een advies gepresenteerd over handelsakkoord TTIP. De zeven uitgangspunten die hierbij naar voren komen, kunnen breder toegepast worden op alle toekomstige handelsakkoorden. Op basis van vier van deze uitgangspunten kan de agrarische sector een handelsakkoord beoordelen:

1. Het beleid moet het globaliseringsproces richten op het duurzaam vergroten van de maatschappelijke welvaart ook in opkomende economieën en in ontwikkelingslanden. Het streven moet zijn om tot een nieuw multilateraal akkoord te komen.
2. De EU moet haar hoge beschermingsniveau kunnen handhaven en indien nodig kunnen verhogen.
3. Ook in de toekomst moet voldoende beleidsruimte behouden blijven voor overheden om de beschermingsniveaus voor mens en milieu op een adequate wijze te kunnen borgen en verbeteren.
4. De onderhandelingen moeten zo transparant mogelijk gevoerd worden.